

ДО

УВАЖАЕМОТО ЖУРИ НА КОНКУРСА ЗА
ДОЦЕНТ ПО ФИНАНСОВО И ДАНЪЧНО ПРАВО
ПРИ ЮФ НА СУ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Георги Петров Петканов

По конкурса за „доцент” по финансово и данъчно право,

шифър 3.6 от класификатора,

към Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски”

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

В конкурса за доцент по финансово и данъчно право, обявен от Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски”, Държавен вестник, бр. 80 от 14.10.2011 г., се е явил единствен кандидат – гл. ас. д-р Евелина Димитрова Стоева – Димитрова. Представила е молба със съответните приложения.

На основание чл. 24, ал.1, т.3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България участникът в конкурса е представил хабилитационен труд, а именно монографията „Сравнителноправни аспекти на облагането с данък върху добавената стойност”. Този труд има най-голямо значение за конкурса и затова ще бъде подложен на щателен критичен анализ.

Г-жа Евелина Димитрова е родена на 31.12.1964 г. Завършила е ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски” през 1987 г. След задължителния едногодишен стаж е работила като юрисконсулт в „Балкан прес” ЕАД /1988-1991/. През периода 1991-1995 г. е работила в данъчната администрация при МФ, като от 1993 г. е главен данъчен експерт в отдел „Правен” на „Главна данъчна дирекция” при

МФ. Към момента наред с академичните си изяви г-жа Димитрова практикува и като адвокат.

През 1994 г. е назначена за хоноруван асистент в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“. През 1995 г. е избрана за редовен асистент по финансово право. От 1997 г. е старши асистент, а през 2004 г. е придобила научното звание главен асистент по финансово право.

През 2004 г. г-жа Димитрова защитава докторска степен по право на тема: „Правен режим на данъка върху добавената стойност“.

Владее английски и руски езици.

Гл. ас. Евелина Димитрова има повече от 15 години преподавателски стаж. Тя е водила семинарни занятия и е чела лекции по Финансово и Данъчно право в Юридическия, Стопанския и Философския факултети на СУ „Св. Кл. Охридски“. Била е член на Общото събрание на СУ „Св. Кл. Охридски“, а по настоящем е член на комисията по Фонд научни изследвания към ЮФ на СУ. Преподавателския ѝ стаж е впечатляващ. Тя е утвърден преподавател с безспорен авторитет в академичните среди. Радва се на висок престиж сред колегите и студентите.

Като преподавател г-жа Димитрова е рецензент на дипломни работи, взема участие в изпити, конкурси за докторанти и асистенти, участва в катедрени съвети, различни комисии и др. Взема участие в множество научни конференции в страната и чужбина – в Будапеща, Брюксел и др.

Представената като хабилитационен труд монография представя достойно кандидата. Това е второто ѝ научно изследване в областта на облагането с данък върху добавената стойност. Първата книга, която е докторската дисертация на г-жа Димитрова, е завършена пред 2004 г. В нея тя разглежда правната характеристика на ДДС и неговия специфичен правен механизъм. Направени са предложения *de lege ferenda*, най-съществените от които за промени в елементите от механизма на данъка и установената връзка между тях. Тезите в труда авторът е развил в бъдещите си научни изследвания. Смяе да твърдя, че предмет на разглеждане в хабилитационния труд са допуснатите сериозни отклонения на националните правила от тези на Общата система на ДДС. Направените промени в България след 2007 г.

показват, че по-голяма част от предложенията в дисертационния труд са вече част от действащото в страната законодателство и предмет на разглеждане в хабилитационния труд. Този труд е естествено продължение на първия. Мога убедено да кажа, че това е първият от големите приноси моменти в него.

Хабилитационният труд е резултат от обсъждането му от членовете на катедрата по Административноправни науки към Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“. Членовете на катедрата му дават изключително висока оценка и формулират заключението, че той притежава качествата на хабилитационен труд, с който г-жа Димитрова може да участва в конкурса. Тук може да се допълни само, че научното ѝ творчество обхваща важните проблеми, свързани преди всичко с осъществяващите се процеси на данъчната реформа в страната, а това не е лесно.

Хабилитационният труд има условно две части: „Облагането с данъци в ЕС“ и „Облагането с ДДС в България след 01.01.2007 г.“. ДДС може все още да се определи като нов за данъчната ни система данък. След въвеждането му в България, елементите на данъка и на неговия механизъм непрекъснато се променят и правилата, които ги установяват се допълват. Тези чести промени изискват задълбочено изследване. Трябва да се добави още, че от 01.01.2007 г. влезе в сила нова кодифицираща директива в областта на ДДС – Директива 2006/112/ЕО. Като следствие на тези промени системата на ДДС беше съществено усложнена. Затова и научните изследвания на кандидата са засегнали почти всички елементи на данъка – обектите, субектите и тяхната регистрация, изискуемостта и начисляването на ДДС, приспадането на данъчен кредит и др. Бяха установени специални режими на облагане с ДДС, нови процедури за реализиране на изискуемостта на данъка като „обърнатото начисляване на ДДС“ , „самофактурирането“, „тристранната операция“ и „дистанционната продажба на стоки“. Изучаването на ДДС обаче изисква да се познава общата му система, действаща в рамките на ЕС, правилата в българската система на данъка и съответствието им с европейското право. В този смисъл в по-голямата си част, изследването, направено в хабилитационния труд има приносен характер.

Като продължение на първия, този труд изследва облагането с ДДС на територията на ЕС, процеса на формиране на общи европейски данъчни

правила, които са недостатъчно изследвани в данъчната ни литература. Приносно значение има и формулирането на дефиниция за общата система на ДДС като сложно организирана съвкупност от разнородни по източници правила, които трябва да бъдат въведени от държавите членки в националните системи на данъка върху добавената стойност.

Приносно е значението на научното изследване и в частта, в която оценява степента на съответствие на националните ДДС правила с нормите на задължителните актове на европейското данъчно право, които при колизия имат върховенство над нормите на вътрешното ни право. От една страна несъответствието може да доведе до налагане на санкции за България, като държава членка, а от друга – до възможност за гражданите в някои случаи и при определени условия, да се позоват директно на разпоредби на директивата, за да защитят правата си като данъчно задължени по ЗДДС лица. Като приносен момент може да се посочи също класифицирането на над 500 решения на Съда на ЕС по ДДС казуси, постановени по отделни разпоредби на т.нар. Шеста директива и на Директива 2006/112/ЕО.

Във втората част на хабилитационния труд, която е посветена на облагането с ДДС в България след 2007 г., като приносни моменти могат да бъдат посочени следните разработки, направени от автора в труда:

- изработването на дефиниция на понятието „начисляване на ДДС” като процедура по реализация на изискуемостта на данъка;
- изследването на процедурата на „обърнатото начисляване на ДДС” като специфичен механизъм на облагане;
- анализиране на новите за данъчната ни система институти на „вътреобщностната доставка”, „вътреобщностното придобиване”, „тристранната операция” и „дистанционната продажба”;
- изработването на тезата, че не всички юридически факти, които възникват при вътреобщностния търговски обмен, имат характеристиката на обект на облагане с ДДС;
- формулирането на несъответствие в съдържанието на понятието „доставка на стока” по смисъла на чл. 6 от ЗДДС спрямо дефиницията

в чл. 14, § 1 от ДДС директивата, което освен теоретично значение има и важно значение за практиката.

Освен с хабилитационния труд г-жа Димитрова участва в конкурса с още една студия и шест научни статии. Всички те са в сферата на данъчното право, като в по-голямата си част са посветени на данъка върху добавената стойност.

Научната студия „Европейска данъчна интеграция” е публикувана самостоятелно през 2011 г. и е в обем на 78 страници. Научното изследване в нея има за цел да проследи в развитие и да анализира процеса на създаване на общата данъчна политика на ЕС и правната рамка за нейното реализиране. Приносни моменти се съдържат в тази част от студията, в която се разглеждат целите на европейската данъчна интеграция, както и посочването на някои от празнините в хармонизиращите правила. Авторът приема тезата за данъчното облагане като общностна политика. Мисля, че със значение за развитие на теорията са формулираните цели на една бъдеща интегрирана общностна политика.

Приносен характер има и развитието на теорията на европейската данъчна интеграция. Сближаването на националните данъчни правила в областта на преките и косвените данъци трябва да бъде преодоляна като се формулират две самостоятелни области, свързани с данъчното облагане – област на облагането с косвени данъци /ДДС и акцизи/ и област на облагане с преки данъци. Авторът обосновава разбирането си, че обсъждането на такова разделение има своите основания и сочи сериозни аргументи за това.

Втората публикация от тази част е включена в сборника с нормативни актове – „Обща система на ДДС в ЕС”, София, 2011 г., 325 страници. В сборника авторът е включил двата основни акта от действащото право на ЕС, които изграждат правната основа на облагането с ДДС на територията на вътрешния пазар. Става въпрос за директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември относно общата система на ДДС и Регламент за изпълнение /ЕС/ № 282/2011 г. на Съвета от 15 март 2011 г. за установяване на мерки за прилагане на Директива 2006/112/ЕО.

В предговора на сборника е направен преглед на Общата система на ДДС. По-специално внимание е отделено на двата включени акта. Според мен в случая трябва да се приеме, че приносен характер за развитието на научното знание има развитата от автора теза относно характеристиката на регламента за изпълнение. Това не е законодателен акт, а е от категорията на актовете по приложението, приемани по процедурата на чл. 291 от Договора за функционирането на Европейския съюз. Регламентът е от категорията на т.нар. изпълнителни регламенти, приемани от Съвета. Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави членки. Следователно, независимо че е издаден с цел да гарантира еднакво прилагане на действащата система на ДДС чрез установяване на правила за прилагане на Директива 2006/112/ЕО и по-специално по отношение на данъчно задължените лица, мястото на изпълнение на доставката и др., регламентът е с пряко приложение и пряко действие, за разлика от Директивата, която е правнозадължителен акт, но няма директен ефект.

Тук може да се допълни още, че в книгата са включени и решенията на Съда на ЕС по ДДС казуси, постановени през 2011 г. Тя ще бъде особено полезна за практикуващи юристи и изследователи на общата система на ДДС в ЕС. Затова струва ми се, че в Сборника като цяло и най-вече съдържащият се в него предговор, също имат приносен характер.

Първата от четирите статии, които ще бъдат рецензирани, а именно „Начисляване на данъка върху добавената стойност” е публикувана в сп. „Съвременно право”, кн. 2/2003 г. Авторът се спира въобще на режима на данъка, но отделя специално внимание на два въпроса –начисляването на ДДС при облагаема доставка на стока или услуга, както и на въпроса за начисляването на ДДС при внос на стоки. Разгледани са накратко и двата режима. При това авторът разглежда както материалноправния, така и процесуалноправния аспект на начисляването. Критикува неправилно възприетото в данъчноправната теория виждане по въпроса, че начисляването на ДДС трябва да се включва във фактическия състав на упражняването на правото на приспадане на данъчен кредит. Интерес в статията представлява и характеристиката на справката-декларация по ЗДДС, начисляването на ДДС, когато това се прави със съставянето на протокол, ролята на данъчната фактура и др. Характерно при облагането на вноса е, че ДДС се дължи от

всички лица вносители на стоки, а не само от регистрираните лица – вносители. Ролята на органи по приходите тук играят митническите органи. И накрая авторът се спира на измененията в ЗДДС в сила от 2003 г., с който се създаде специален ред за начисляване на ДДС.

Втората статия е посветена на правото на приспадане на данъчен кредит. Тя е публикувана в кн.2/2004г. на списанието на ИДЕС. Няма съмнение, че правото на приспадане на данъчен кредит е между най-важните и интересни въпроси в режима на ДДС. Авторът се спира на момента, когато се поражда правото на приспадане, основните принципи на приспадането и др.

Обект на специално разглеждане в статията е една от предпоставките за упражняване на правото на приспадане, а именно получателят по облагаема доставка да разполага с данъчна фактура, респ. с данъчно дебитно известие, отговорящи на изискванията на Закона за счетоводството. Прави се анализ на липсата на някои от реквизитите на фактурата, като основание за непризнаване на правото на приспадане. Без да изброявам други достойнства на статията бих добавил, че тя съдържа още много приноси моменти, които трябва да бъдат подкрепени.

Третата от статиите, които г-жа Димитрова е представила в конкурса е „Тристранна операция и дистанционна продажба на стоки като специален ред за облагане с ДДС на доставки на стоки, свързани с вътреобщностната търговия на територията на Европейския съюз”. Статията е публикувана в официалното издание на ЮФ на Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий”, кн. 1/2011 г., а също така в хабилитационния труд, с. 225-255. Научното равнище, практическата стойност и най-вече приносните моменти в нея са на високо ниво. Мисля обаче, че не е нужно тя да се рецензира подробно, тъй като в нея е разгледана материя, която е включена и в хабилитационния труд, който вече беше рецензиран и високо оценен. Същото трябва да се каже и за четвъртата статия на г-жа Димитрова. Тя е публикуванав кн. 2/2011 г. на същото издание. Материята, разгледана в нея обаче също е включена в глава първа на халибитационния труд.

И посленната статия от този род е „Обърнатото начисляване на ДДС като концепция и специфичен механизъм на облагане”. Тя е публикувана в

бр. 3/2011 на сп. „Съвременно право”, но същата материя се съдържа и в хабилитационния труд.

Лични впечатления

Познавам г-жа Димитрова от 1994 година, когато постъпи като хоноруван асистент по финансово право към Юридически Факултет. Личните ми впечатления от нея са, че тя притежава доказани и сериозни възможности за научни изследвания. В работата си е доказала теоретична подготовка и знания, които ѝ дават възможност и за практическа изява.

Осигурен е и необходимият минимум педагогическа дейност.

Въз основа на гореизложеното и на основание чл. 27а от Закона за развитието на академичния състав в Република България си позволявам убедено да препоръчам на уважаемото научно жури при ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски” да вземе решение, с което да предложи на Факултетния съвет да присъди на г-жа Димитрова научното звание „доцент” по финансово и данъчно право.

От преценката на хабилитационния труд и на останалите трудове се установява убедително, че кандидатът за конкурса гл. ас. д-р Евелина Димитрова Стоева – Димитрова има значителни научни изследвания и постижения. Освен това, тя участва високопрофесионално в педагогическата дейност на редица факултети на СУ „Св. Климент Охридски”, където преподава Финансово право, Данъчно право и Българско, европейско и международно данъчно право.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на изложеното по-горе може да се направи следното заключение. Хабилитационният труд на гл.ас. д-р Евелина Димитрова е сериозно и задълбочено научно изследване. То е посветено на важния

проблем в правната ни литература и практика, какъвто е този за сравнителноправните аспекти на облагането с данък върху добавената стойност. Откроява се със завидна научна стойност, със задълбочен научен анализ, с множество предложения за усъвършенствания на данъчното ни законодателство. По моя преценка трудът напълно отговаря на изискванията за хабилитационен труд.

Научната продукция на г-жа Димитрова обхваща важни области на данъчното право. Направила е редица приноси в областта на данъчното право, в частност облагането с ДДС, които заслужава да бъдат оценени по достойнство.

София, февруари 2012 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

/проф. д-р Георги Петканов/